การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Analysis Of The Factors For Characterizing Democratic Citizenship By Lower Secondary Students At Opportunity Expansion Schools

นุชจรินทร์ ยีรัมย์ (Nootcharin Yeerum)*
สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ (Surasak Amornrattanasak)**
กมลทิพย์ ศรีหาเศษ (Kamontip Srihaset)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอธัญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 600 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis--EFA) สกัดองค์ประกอบด้วยการวิเคราะห์ส่วนประกอบรวม (Component Factor Analysis) ด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis--PC) ใช้เกณฑ์การพิจารณาจำนวนองค์ประกอบจากค่าไอเกนที่มีค่าไอเกนมากกว่า หรือเท่ากับ 1 และใช้การหมุนแกนแบบออธอกอนอล (orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวริแมกซ์ (varimax method) เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .40 ซึ่งเป็นตัวแปรที่อยู่ในเกณฑ์ขั้นมีความสำคัญ

* นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประเมินผลและการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. Email : chelv551@gmail.com
Master of Education Candidate, Department of Educational Evaluation and Research, Ramkhamhaeng University.
** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการประเมินผลและการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. Email : sak888@hotmail.com
Associate Professor Dr, Department of Educational Evaluation and Research, Ramkhamhaeng University. Email: sak888@hotmail.com
*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประเมินผลและการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. Email: Ksrihaset@gmail.com
Dr, Department of Educational Evaluation and Research, Ramkhamhaeng University. Email: Ksrihaset@gmail.com

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีจำนวน 15 องค์ประกอบ อธิบายความแปรปรวนของการวิจัยครั้งนี้ได้ร้อยละ 52.631 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 1) ความรับผิดชอบ 2) ทักษะความสามารถ 3) ใฝ่เรียนรู้ 4) จริยธรรม 5) คุณลักษณะด้านการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย 6) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 7) มีจิต-สาธารณะ 8) ความเป็นพลเมืองดีตามประเพณีวัฒนธรรม 9) การเคารพให้เกียรติผู้อื่น 10) การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิต 11) ความสร้างสรรค์ 12) การพึ่งพาตนเอง 13) การดำเนินชีวิตในสังคม 14) บทบาททางสังคมและเศรษฐกิจ 15) การเคารพสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ : 1. การวิเคราะห์องค์ประกอบ 2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

Abstract

In this thesis, the researcher studies factors for characterizing democratic citizenship by lower secondary students at opportunity expansion schools.

The sample population consisted of 600 lower secondary students enrolled in the academic year 2017 at opportunity expansion schools in Thanyaburi district under the jurisdiction of Pathum Thani Educational Service Area Office Two. A questionnaire was used to collect data concerning the charactristics of democratic citizenship.

Data were analyzed through the use of exploratory factor analysis (EFA). In addition, applying principal component analysis (PCA), the researcher extracted componential factors. The criterion for retention of factors was to select those factors whose eigenvalue was greater than or equal to 1 (≥1). Verimax rotation was then utilized to eliminate all but a few factors concomitant with appropriately rotating the orthogonal basis. The criterion for the selection of variables for each factor thence became whether loading factors showed values greater than or equal to (≥) 0.40. These factors were thereupon selected as the important variables.

Findings are as follows:

fifteen factors were found to be considered as the characteristics of democratic citizenship by the students. These factors were explanatory of variance at 52.631 percent.

The factors were: (1) responsibility; (2) skills; (3) seeking knowledge; (4) morality; (5) the characteristics of democratic politics in government; (6) conservation of the environment; (7) having a public mind; (8) traditional and cultural citizenship; (9) showing respect for others; (10) showing leadership in bringing to bear dhamma principles on life; (11) creativity; (12) self-

reliance; (13) living a life in society; (14) social and economic roles; (15) showing respect for rights, freedom, equality, and human dignity.

Keywords: 1. Factor Analysis, 2. Good citizenship in a democratic.

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้ประเมินความเสี่ยงของประเทศไทยที่ต้องเตรียมการสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ 6 ประการ สรุปได้ดังนี้ 1) การบริหารภาครัฐอ่อนแอ 2) โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน 3) โครงสร้างประชากรที่มีวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง 4) ค่านิยมที่ดีงามเสื่อมถอยและประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือน 5) ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของประเทศมีแนวโน้มเสื่อมโทรมรุนแรง 6) ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านความมั่นคง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: 6-7) แผนพัฒนาฯ จึงมีการกำหนดกลยุทธ์ในการพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลจนถึงประชาคมภูมิภาคและโลก “คน” จึงมีความสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของชาติ หาก “คน” เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยแล้วนั้น ย่อมส่งผลต่อสังคม ประเทศชาติ และสังคมโลกต่อไป ดังนั้น หากมีการสร้างหรือพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยจึงควรต้องพัฒนาตั้งแต่เด็ก เพื่อให้มีรากฐานที่มั่นคงด้วยการจัดการศึกษาพัฒนาเด็กให้เป็นพลเมืองดี

การศึกษาของไทยมุ่งพัฒนาเด็กไทยเป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพ เป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก จะเห็นได้จากขณะนี้ได้มีนโยบายด้านการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในชาติได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์ ความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความปรองดองสมานฉันท์ เพื่อสันติสุขในสังคมไทย และกำหนดค่านิยมหลัก 12 ประการ เพื่อสร้างคนไทยที่เข้มแข็งนำไปสู่การสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557: 1)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของเยาวชนไทย จึงได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อสรุปคุณลักษณะจากรายละเอียดทั้งหมดให้เป็นประเด็นหรือองค์ประกอบหลักหรือเพื่อจัดกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

วิธีวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและได้นำแนวคิดลักษณะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มากำหนดกรอบและขอบเขตเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดจำนวน 73 ข้อ

2. โดยใช้ระดับการวัดแบบลิเคอร์ท (LikertScales) แต่ละข้อคำถามจะกำหนดทางเลือกในการตอบ 5 ระดับคือ เห็นด้วยมากที่สุด, เห็นด้วยมาก, เห็นด้วยปานกลาง, เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ทดสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ได้ค่าเท่ากับ .952 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .207-.687

4. เก็บรวบรวมข้อมูล

5. วิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis-EFA) ดังนี้ 1) ทดสอบความพอเพียงและความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปร โดยใช้ดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้การทดสอบที่เรียกว่า Bartlett’s test of sphenricity 2) สกัดองค์ประกอบด้วยเทคนิคแกนสำคัญ PC (Principal Component Analysis-PC) และการหมุนแกนแบบออธอกอนอล (orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวริแมกซ์ (varimax method) 3) เกณฑ์ในการนับจำนวนองค์ประกอบที่สกัดได้ จะนับองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (eigenvalue) มากกว่า 1 ขึ้นไปเท่านั้น (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010: 109) 4) เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.4 ขึ้นไป ซึ่งเป็นตัวแปรที่อยู่ในเกณฑ์ขั้นมีความสำคัญ (สมบูรณ์ สุริยวงศ์, 2550: 121)

ผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีผลการทดสอบความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ พบว่า Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) ดังตาราง 2 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมด้วย KMO and Bartlett’s Test

ตาราง 2 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมด้วย KMO and Bartlett's Test

KMO and Bartlett's Test		
KMO		.950
Bartlett's test of sphericity	Approx. Chi-square	15081.577
	df	2628
	Sig.	.000

จากตาราง 2 พบว่า ค่าดัชนี KMO มีค่าเท่ากับ .950 ซึ่งมีค่าดัชนีมากกว่าค่าดัชนีเกณฑ์ 0.5 แสดงว่าเป็นไปตามเกณฑ์การทดสอบ กล่าวคือ ข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสมในการใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ .000 กล่าวคือ ข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรทั้งหมดเพียงพอที่จะใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีค่าไอเกนระหว่าง 1.076 – 18.184 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.294-0.668 ประกอบด้วย 15 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ มีค่าไอเกนเท่ากับ 18.184 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.294 ถึง 0.601 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 8 ตัวแปร ได้แก่ สามารถทำงานที่ตนเองสนใจ หรือทำสิ่งที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง (x12) ความสามารถในการเลือกใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นมาใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ได้ (x13) สามารถอธิบายสภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมในท้องถิ่นได้ (x14) สามารถทำงานได้เสร็จตามเวลาที่กำหนด (x29) ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น อดทนอดกลั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (x28) จดจำงานที่จะต้องทำ ได้อย่างแม่นยำ (x34) สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความประณีต (x33) ติดตามงานที่ทำหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ (x35)

องค์ประกอบที่ 2 ทักษะความสามารถ มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.857 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.33 ถึง 0.558 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ สามารถนำความรู้มาสร้าง หรือประดิษฐ์ให้เป็นชิ้นงานได้ (x73) สามารถรวบรวมความรู้จากเอกสารและจากประสบการณ์มาใช้เพื่อพัฒนาตนเองได้ (x66) ความสามารถในการเลือกใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศได้ถูกต้องตามสถานการณ์ (x68) มีความชำนาญในการค้นคว้า เลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง (x65) สามารถนำความรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน (x67) สามารถจำแนกแยกแยะข้อมูลได้ (x69) สามารถคิดเชื่อมโยงประเด็นย่อยสู่ประเด็นหลักได้ (x63)

องค์ประกอบที่ 3 ใฝ่เรียนรู้ มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.084 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.294 ถึง 0.601 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ นำความรู้ด้านต่าง ๆ มาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (x56) เข้าร่วมกิจกรรมหรือการการแข่งขันวิชาการอย่างสม่ำเสมอ (x57) สามารถอธิบายและปฏิบัติในสิ่งที่นักเรียนรู้ให้ผู้อื่นดูได้ (x58)

องค์ประกอบที่ 4 จริยธรรม มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.596 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.31 ถึง 0.649 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพ (x7) มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น (x5) มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ (x6) มีสมาธิ ไม่กระวนกระวายใจ (x8)

องค์ประกอบที่ 5 คุณลักษณะด้านการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.479 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.303 ถึง 0.631 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย (x40) ปฏิบัติตามมติเสียงส่วนใหญ่ (x42) ตระหนักเกี่ยวกับปัญหาของสังคมในปัจจุบัน (x41)

องค์ประกอบที่ 6 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.431 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.303 ถึง 0.631 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ สามารถเลือกใช้วัสดุ สิ่งของที่ไม่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม (x60) สามารถเลือกใช้ทรัพยากรอย่างอื่นแทนทรัพยากรที่มีจำกัด (x61)

องค์ประกอบที่ 7 มีจิตสาธารณะ มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.333 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.334 ถึง 0.608 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมของชุมชน (x38) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ (x37)

องค์ประกอบที่ 8 ความเป็นพลเมืองดีตามประเพณีวัฒนธรรม มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.293 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.4 ถึง 0.597 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณี (x50) รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย (x49) เข้าร่วมงานประเพณีในท้องถิ่น (x46) เข้าศึกษา เรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น (x47) เข้าร่วมกิจกรรมที่แสดงถึงการจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อย่างสม่ำเสมอ (x45)

องค์ประกอบที่ 9 การเคารพให้เกียรติผู้อื่น มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.272 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.4 ถึง 0.637 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ชื่นชมเพื่อนที่ทำความดี (x11) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (x22) ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อสร้างความสามัคคีต่อส่วนรวม (x24) ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างได้ (x23)

องค์ประกอบที่ 10 การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิต มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.233 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.605 ถึง 0.664 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ (x2) ใช้คำสอนตามหลักศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิต (x1) มีความละอายเกรงกลัวต่อบาป (x4)

องค์ประกอบที่ 11 ความสร้างสรรค์ มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.218 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.318 ถึง 0.511 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ มีผลงานที่แตกต่างและไม่ซ้ำงานของผู้อื่น (x52) สามารถสื่อสารกับผู้อื่นโดยใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจน (x71) สามารถตั้งประเด็นคำถามได้ชัดเจน (x54)

องค์ประกอบที่ 12 การพึ่งพาตนเอง มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.146 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.375 ถึง 0.655 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ หากเกิดปัญหา สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองเสมอ (x70) มีความรู้เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ (x72)

องค์ประกอบที่ 13 การดำเนินชีวิตในสังคม มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.112 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.375 ถึง 0.658 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา กฎระเบียบของสังคม ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ (x19) สามารถแสวงหาแนวทางอื่นเพื่อให้บรรลุผลที่วางไว้ (x51)

องค์ประกอบที่ 14 บทบาททางสังคมและเศรษฐกิจ มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.106 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.472 ถึง 0.614 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม (x18) เลือกใช้วัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่จะช่วยลดภาระค่าใช่จ่ายลงได้ (x15)

องค์ประกอบที่ 15 การเคารพสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.076 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.34 ถึง 0.668 ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ไม่เก็บกด (x10) ใช้เสรีภาพในการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น (x16)

อภิปรายผล

องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 15 องค์ประกอบ อภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีตัวแปรมีน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าต่ำกว่า 0.40 ทั้งนี้อาจเนื่องกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นวัยซึ่งเป็นช่วงต่อระหว่างเด็กกับวัยผู้ใหญ่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่ง อันเนื่องมาจากมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อีกทั้งสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัฒน์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่และความรู้สึกนึกคิดของเยาวชนได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดประเด็นปัญหาที่น่าพิจารณาตามมาคือ การมีปรากฏการณ์ทางสังคมและข้อเท็จจริงต่าง ๆ จำนวนมากระบุให้เห็นถึงปัญหาวิกฤตต่อคุณภาพของเยาวชนไทย และมีปัจจัยหลายด้านที่เป็นปัญหาอุปสรรคการสร้างคุณภาพชีวิตของเยาวชน จนกระทั่งไม่สนใจคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลให้เยาวชนไม่สามารถปรับตัวให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเหล่านี้ (พัชรี ถุงแก้ว, 2554) นอกจากนี้ ตามแนวทฤษฎีทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 12-16 ปี จะมีพฤติกรรมที่จะต้องบังคับหรือได้รับความเห็นชอบจากผู้อื่น โดยโคลเบิร์กกล่าวว่า ระดับที่ 2 ระดับตามเกณฑ์เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้ เป็นของเด็กที่มีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมมากขึ้น ซึ่งโดยส่วนมาก คือ เด็กในอายุระหว่าง 10 ถึง 16 ช่วงนี้เป็นช่วงที่เด็กได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากหลายแหล่ง โดยเฉพาะครอบครัว เพื่อน และสังคม อิทธิพลจากแหล่งเหล่านี้ จึงมีผลต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและแสดงบทบาทของตนตามที่สังคมคาดหวังได้ (Kohlberg, 1973 อ้างถึงใน ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2550) ทั้งนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2535) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของคนไทย พบว่า บุคคลที่อายุ 16 ปีหรือกว่านั้น จนเป็นผู้ใหญ่อายุ 60 ปี ส่วนใหญ่ (50%) เหตุผลเชิงจริยธรรมหยุดอยู่ที่ขั้น3 คือ ขั้นทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ และวัยรุ่นและผู้ใหญ่อีกจำนวนหนึ่ง (30%) หยุดชะงักในขั้นที่ต่ำกว่านี้ คือขั้น 2 เป็นขั้นที่ตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำเนื่องจากมีเจตนาต้องการรางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ และมีอีกจำนวนหนึ่ง (ประมาณ 20%) ที่

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

อยู่ขั้นที่ 4 คือยึดกฎระเบียบ กฎหมาย ตามตัวอักษรอย่างเคร่งครัด และผู้ใหญ่น้อยคนที่จะอยู่ในสองขั้นสุดท้าย ดังนั้น พฤติกรรมของคนไทย ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ จึงอยู่ขั้นทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ซึ่งส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของเยาวชน ดังเช่นการศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาของ ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2550) ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมพลเมืองดี พบว่า ปัจจัยสถานการณ์ในครอบครัวที่เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์การอบรมแบบประชาธิปไตย การเห็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงความสัมพันธ์ที่ดีกับครู พบว่าเป็นปัจจัยเชิงเหตุพฤติกรรมพลเมืองดี โดยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำกว่า 0.40 มี 17 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ ได้แก่ ตัวแปรการปฏิบัติงานโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาบังคับเคี่ยวเข็ญ (d32) ตัวแปรการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตย (f43) และตัวแปรการทำหน้าที่ได้เหมาะสมตามบทบาท (c25) องค์ประกอบที่ 2 ทักษะความสามารถ ได้แก่ ตัวแปรเข้าร่วมชมรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสังคม (i62) และตัวแปรใช้เหตุผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ (j64) องค์ประกอบที่ 3 ใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ ตัวแปรปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน (c17) ตัวแปรมีการวางแผนก่อนลงมือทำเสมอ (d30) และตัวแปรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (g48) องค์ประกอบที่ 4 จริยธรรม ได้แก่ รู้ตัวแปรจักปล่อยวาง (a9) และตัวแปรไม่นิ่งดูดาย อะไรที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวม แม้จะเพียงเล็กน้อย นักเรียนก็จะทำโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน (e39) องค์ประกอบที่ 5 คุณลักษณะด้านการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ ตัวแปรดำเนินชีวิตโดยไม่ก่อปัญหาที่กระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง (f44) และตัวแปรมีพฤติกรรมการ บริโภค เพื่อสิ่งแวดล้อม (i59) องค์ประกอบที่ 7 มีจิตสาธารณะ ได้แก่ ตัวแปรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม (c21) และตัวแปรธำรงรักษา ร่วมดูแลสาธารณะสมบัติ (e36) องค์ประกอบที่ 11 ความสร้างสรรค์ ได้แก่ ตัวแปรคิดใคร่ครวญอย่างถี่ถ้วนในสิ่งต่าง ๆ จากการเรียนรู้ จนเกิดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง (h55) องค์ประกอบที่ 12 การพึ่งพาตนเอง ได้แก่ ตัวแปรค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งอื่น ๆ (h53) องค์ประกอบที่ 13 การดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ ตัวแปรใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจ (c26) องค์ประกอบที่ 15 การเคารพสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้แก่ ตัวแปรแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี (c20)

ทั้งนี้ ตัวแปรส่วนใหญ่จะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าเท่ากับหรือสูงกว่า 0.30 ซึ่งถือว่าเป็นตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ยอมรับได้ แต่มีเพียง 2 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำกว่า 0.30 ได้แก่ ตัวแปรการทำหน้าที่ได้เหมาะสมตามบทบาท (c25) และตัวแปรใช้เหตุผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ (j64) ซึ่งตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักต่ำกว่า .30 อาจเนื่องจากคุณลักษณะดังกล่าวไม่ได้อยู่ในช่วงอายุ หรือ ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัฒน์ ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

การตีความหมายองค์ประกอบ มีดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ หมายถึง สามารถทำงานที่ตนเองสนใจ หรือทำสิ่งที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง สามารถจดจำสิ่งที่ทำได้อย่างแม่นยำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทำด้วยความประณีต เลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และนำข้อหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับวิจัยของกันยา พลายมี (2553) ซึ่งได้สรุปโครงสร้างเกี่ยวกับการพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบ ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สุพรรณบุรี ไว้ว่า พฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะความรับผิดชอบ คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน การรู้จักรักษาสุขภาพของตนเอง รู้หน้าที่ และกระทำตามอย่างดี ตรงต่อเวลา มีเหตุผลซื่อสัตย์สุจริต มีความมัธยัสถ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้อภัยเพื่อน และผู้อื่นทำผิด เคารพสิทธิซึ่งกันและกันมีสัมมาคารวะกตัญญูกตเวที รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ช่วยกิจการงานของชุมชน รักษาชื่อเสียงของชุมชน มีความสามัคคี อยู่อย่างพอเพียง มีความเสียสละ จึงกล่าวได้ว่า แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความตรงตามโครงสร้าง

องค์ประกอบที่ 2 ทักษะความสามารถ หมายถึง สามารถนำความรู้มาสร้าง หรือประดิษฐ์ให้เป็นชิ้นงานได้ สามารถรวบรวมความรู้จากเอกสารและจากประสบการณ์มาใช้เพื่อพัฒนาตนเองโดยการเลือกใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศได้ถูกต้องตามสถานการณ์ มีความชำนาญในการค้นคว้าเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องสามารถคิดเชื่อมโยงประเด็นย่อยสู่ประเด็นหลักได้ จำแนกแยกแยะข้อมูลเหล่านั้นได้และนำความรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

องค์ประกอบที่ 3 ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การนำความรู้ด้านต่าง ๆ มาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เข้าร่วมกิจกรรมหรือการแข่งขันเกี่ยวกับวิชาการ จนสามารถสามารถอธิบายและปฏิบัติในสิ่งที่นักเรียนรู้ให้ผู้อื่นดูได้ ซึ่งปิลันญา วงศ์บุญ (2550) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง ความรู้สึกหรือการแสดงออกทางจิตใจที่แสดงถึงความอยากรู้อยากเห็น ความกระตือรือร้น ความสนใจ ความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งความรู้ด้านการเรียน และสภาพแวดล้อมรอบตัว มีความรู้เท่าทันวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง และในการดำเนินชีวิตประจำวัน

องค์ประกอบที่ 4 จริยธรรม หมายถึง การมีความอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ และเป็นผู้ที่มีสมาธิ ไม่กระวนกระวายใจ กระทรวงวัฒนธรรม (2553) ได้ให้ความหมายของไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำ และความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง สมบูรณ์ เว้นสิ่งควรเว้น กระทำสิ่งควรกระทำด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของพลเมืองดี บุคคลที่เป็นพลเมืองดีของสังคมประชาธิปไตยจะต้อง

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมและทำตนให้เป็นแบบอย่างของสมาชิกคนอื่นในสังคม คุณลักษณะของพลเมืองจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที เป็นส่วนประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 5 คุณลักษณะด้านการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยอมรับฟังและปฏิบัติตามมติเสียงส่วนใหญ่ และตระหนักเกี่ยวกับปัญหาของสังคมในปัจจุบัน สอดคล้องกับ กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว (2557) ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสอดคล้องกับ นันทิยา ดวงภุมเมศ (2560 : 612) ได้กล่าวว่า บริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย รากเหง้าทางวัฒนธรรมชี้ให้เห็นถึงวิธีคิดและการใช้ชีวิตของคนไทยที่สอดคล้องกับแนวทางประชาธิปไตย คือ การใช้สิทธิที่คำนึงถึงส่วนรวมมากกว่าความเท่าเทียมในความหมายของความ “เท่ากัน” หลักเหตุผลเป็นหัวใจของการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานค่านิยมของไทย นอกจากนี้กระมล ทองธรรมชาติ, สุคนธ์ สินธพานนท์, ดำรง ฐานดี และวิชัย ภู่โยธิน (2551) ได้กล่าวว่า ยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ เมื่อมีความขัดแย้งกันในการดำเนินกิจกรรมอันเกิดจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และจำเป็นต้องตัดสินปัญหาด้วยการใช้เสียงข้างมากเข้าช่วย และมติส่วนใหญ่ตกลงว่าก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะเป็นมติของเสียงส่วนใหญ่นั้น

องค์ประกอบที่ 6 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การเลือกใช้วัสดุ สิ่งของที่ไม่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม หากทรัพยากรที่ต้องการใช้เป็นทรัพยากรที่มีจำกัดสามารถเลือกใช้ทรัพยากรอย่างอื่นแทนได้ กระมล ทองธรรมชาติ, สุคนธ์ สินธพานนท์, ดำรง ฐานดี และวิชัย ภู่โยธิน (2551) ได้กล่าวว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การรณรงค์อนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมสามารถทำได้หลายประการ ดังนี้ปราบวัชพืชในแหล่งน้ำเพื่อป้องกันการตื้นเขิน กำหนดพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนและเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำในป่าชายเลน รณรงค์และต่อต้านการทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลอง รณรงค์การแยกขยะ กำจัดขยะและใช้ประโยชน์จากขยะ ลดการใช้รถยนต์นั่งส่วนบุคคล และหันมาใช้ระบบขนส่งมวลชนให้มากขึ้น ลดการใช้โฟมให้น้อยลง ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดค่าไฟฟ้าภายในบ้านลง และลดปัญหาในเรื่องการใช้พลังงานโดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้พลังงานสูง เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น เตารีด เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 7 มีจิตสาธารณะ หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมของชุมชนนั้น ๆ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ Geboers, Geijsel, Adminraal & Dam (2014) ที่ได้ศึกษาเรื่องประเภทความเป็นพลเมืองของนักเรียน การศึกษาครั้งนี้ ได้แบ่งประเภทความเป็นพลเมืองของนักเรียนที่มีอายุและระดับที่ต่างกันในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งประเภทความเป็นพลเมืองของนักเรียนได้ถูกกำหนดขึ้นโดยใช้รูปแบบการตอบตามคุณลักษณะความเป็นพลเมือง 4 ประการ (มีความสนใจสังคมส่วนรวม, มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละต่อสังคม, การสะท้อนความความคิด และ มีการแสดงออกที่เหมาะสม)

องค์ประกอบที่ 8 ความเป็นพลเมืองดีตามประเพณีวัฒนธรรม หมายถึง หากมีเทศกาลหรือประเพณีสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีนั้น ๆ ได้เข้าร่วมงานประเพณีในท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นการร่วมสืบสานประเพณี มีความรักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย เข้าศึกษาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้เข้าร่วมกิจกรรมที่แสดงถึงการจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งพระพรหมมังคลาจารย์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะของพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย คือ บุคคลที่จะอยู่ร่วมในสังคมประชาธิปไตยจะต้องตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่น เป็นผู้มีความรู้ ใช้ปัญญาพิจารณาเลือกปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคมส่วนรวม และสอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามตลอดจนหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

องค์ประกอบที่ 9 การเคารพให้เกียรติผู้อื่น หมายถึง การรู้สึกชื่นชมผู้อื่นที่ทำความดี มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อสร้างความสามัคคีต่อส่วนรวม และยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกับความคิดเห็นของนักเรียนได้ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการให้เกียรติซึ่งกันและกันตามฐานนุรูป มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ รู้จักยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีโดยปราศจากอคติ รู้จักแสดงออกต่อผู้อื่นโดยไม่แสดงความรังเกียจและดูถูกเหยียดหยาม แต่งกายให้เหมาะสมเพื่อให้เกียรติแก่งาน บุคคล สถานที่และกิจกรรมนั้น ๆ ให้เกียรติต่อความคิดเห็นและทัศนคติของผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 10 การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิต หมายถึง การปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือเป็นสิ่งที่ดี ใช้หลักคำสอนตามหลักศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิต และมีความละอายเกรงกลัวต่อบาปเพื่อช่วยให้เราประพฤติตนในทางที่ถูกต้อง สอดคล้องกับอุดม จูมพลหล้า,ธีรัตม์ แสงแก้ว ,มณีวรรณ ศรีนา และจันทร์จิรา จูมพลหล้า (2549) ซึ่งได้ทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตของคนไทยแถบลุ่มแม่น้ำโขง ในประเทศไทย มีผลการวิจัย คือ 1) ผลการปฏิบัติตามวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตของคนไทยแถบลุ่มแม่น้ำโขง ในประเทศไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านพิธีกรรม ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านความเชื่อและด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้านคือ ด้านภาษาและวรรณกรรม 2) เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตของคนไทยแถบลุ่มแม่น้ำโขง ในประเทศไทย

องค์ประกอบที่ 11 ความสร้างสรรค์ หมายถึง การมีผลงานที่มีความแตกต่าง และไม่ซ้ำงานของผู้อื่น สามารถเลือกใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจนและหากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการเรียน สามารถตั้งประเด็นคำถามได้ชัดเจน สอดคล้องกับวรรณวีร์ บุญคุ้ม (2556) ได้กล่าวว่า การคิดเชิงสร้างสรรค์ (creative thinking) เป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับทักษะและการจินตนาการ ซึ่งกิลฟอร์ด (Guilford) ระบุว่าการคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นจนทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ สมชาย รุ่งเรือง (2560) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย จินตนาการ (imagination) ความยืดหยุ่น (flexibility) วิสัยทัศน์ (vision) และการแก้ปัญหา (problem solving) ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้นำสามารถบริหารงานและสร้างบรรยากาศในการกระตุ้นทีมงานในองค์กรให้มีความร่วมมือในความคิดสร้างสรรค์ในการคิดค้นวิธีการและนวัตกรรมใหม่ ๆ แก่องค์กร เพื่อความเจริญก้าวหน้าและอยู่รอดในภาวะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

องค์ประกอบที่ 12 การพึ่งพาตนเอง หมายถึง หากมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่ทำสามารถแก้ปัญหาหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อ้างถึงใน กานดาพันธุ์ วันทยะ, 2551)ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า 1) เป็นความสามารถที่เป็นตัวของตัวเองในทางความคิด โดยมีทัศนะการมองปัญหาต่าง ๆ การตัดสินใจด้วยตนเอง 2) ในการตัดสินใจดำเนินการโดยสถาบันของชุมชนหรือองค์กรชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชนทั้งในด้านการแก้ปัญหาและในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน 3) เป็นการพึ่งตนเองที่ไม่นำไปสู่การพึ่งพาเป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทัน 4) กรอบการมองจะต้องไม่มุ่งแข่งขันกันหรือไม่มุ่งครอบงำเหนือกว่าแต่เป็นการสู่ความเป็นไทต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

องค์ประกอบที่ 13 การดำเนินชีวิตในสังคม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา กฎระเบียบของสังคม ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ และหากเกิดปัญหาเกี่ยวกับแนวทาง หรือขั้นตอนในสิ่งที่ทำ สามารถแสวงหาแนวทางอื่นเพื่อให้บรรลุผลที่วางไว้ได้ สอดคล้องกับอดุลย์ จาตุรงกุล และดลยา จาตุรงคกุล (2549) ได้ให้ความหมายแบบของการใช้ชีวิต (Lifestyle) ไว้ว่า แบบของการใช้ชีวิต หมายถึง มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มแต่ละกลุ่มมีกฎ หรือเกณฑ์ที่ทุกคนในกลุ่มพึงปฏิบัติ พฤติกรรมของแต่ละคนในกลุ่มจึงเป็นในทำนองเดียวกัน เมื่อกลุ่มสังกัดชั้นทางสังคมและวัฒนธรรม จะพัฒนาแบบแผนการดำรงชีวิตตลอดจนถึงแบบเป็นของการบริโภคขึ้นมาเพื่อใช้ในสังคม

องค์ประกอบที่ 14 บทบาททางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง การให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควรกระทำและสามารถเลือกใช้วัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่จะช่วยลดภาระค่าใช่จ่ายลงได้ สอดคล้องกับกระมล ทองธรรมชาติ, สุคนธ์ สินธพานนท์, ดำรง ฐานดี และวิชัย ภูโยธิน (2551) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสิ่งแวดล้อมปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ล้วนแล้วแต่เป็นส่วนที่สมาชิกในสังคมต้องเผชิญร่วมกัน ดังนั้นสมาชิกในสังคมจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 15 การเคารพสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง การไม่เก็บกด เช่น หากมีปัญหาหรือขัดแย้งกับเพื่อน ก็จะแสดงอาการหรือแสดงอารมณ์ให้เพื่อนรู้ และใช้เสรีภาพในการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2556) ได้กล่าวถึงพื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยกล่าวถึงด้านเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละบุคคลโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคม หลักการนี้มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) สำนึกในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2) ตระหนักในความเสมอภาพของความเป็นมนุษย์ 3) เคารพในความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม 4) ยึดหลักอดทน อดกลั้นต่อความเห็นที่แตกต่าง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

Boonkoum, W.(2012). khwāmsāmāt nai kān khit læ khīan chœ̄ng sāngsan nai kān rīan raīwichā kānwich̄ai nai chan rīan kho̱ng naksuksā Khana Suksāsāt Mahāwitthayālai Sinlapāko̱n [Creative Thinking and Writing Abilities in Learning Classroom Research of Students in Faculty of Education, Silpakorn Univsersity], Graduate Thesis Grant by Faculty of Education, Silapakorn University.

วรรณวีร์ บุญคุ้ม.(2556). ความสามารถในการคิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์ในการเรียนรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ทุนสนับสนุนคณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Choomponla, U., Sangkaew, T., Srina, M. and Choomponla, C.(2006). watthanatham thāng phra phut sātsanā nai withī chīwit kho̱ng Khon Thai nai thǣp lum mǣnam khōng nai prathēt Thai [The Buddhist Cultural way of Thai Lives in Mekong Basin in Thailand], Research Funding by Moral Promotion Center Public Organization.

อุดม จูมพลหล้า,ธีรัตม์ แสงแก้ว, มณีวรรณ ศรีนา และจันทร์จิรา จูมพลหล้า.(2549). วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตของคนไทยในแถบลุ่มแม่น้ำโขง ในประเทศไทย. ทุนสนับสนุนการวิจัย ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

Doungphummes, N.(2017). “prachāthipatai nai withī Thai : bot sangkhro̱ c̄hāk kānwich̄ai chœ̄ng patibatkān bǣp mī sūan rūam phūa soēmsāng khwāmkhit chœ̄ng būranā kān prachāthipatai nai watthanatham Thai hai dek læ yaowachon”[Democracy in Thai Culture: The Analysis from Participatory Action Research to Enhance Integrative Thinking of Democracy in Thai Culture among Children and Youths], Veridian E-Journal Silpakorn University 10,3 (September – December) : 600 - 616.

นันทิยา ดวงภุมเมศ. (2560). “ประชาธิปไตยในวิถีไทย : บทสังเคราะห์จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความคิดเชิงบูรณาการประชาธิปไตยในวัฒนธรรมไทยให้เด็กและเยาวชน.” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal Silpakorn University. 10,3(กันยายน – ธันวาคม) : 600 - 616.

Jaturongkul, A., Jaturongkul, D. (2006). phruttikam phūbo̱riphok̄ [Consumer behavior], Bangkok: Thammasat University.

อดุลย์ จาตุรงกุล และดลยา จาตุรงคกุล.(2549).พฤติกรรมผู้บริโภค.กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

Karomprach Klaykaew, K.(2014). “otbāt khoṇng khrobkhruā nai kān plukfang læ phatthanā khwāmpen phonlamuāng tām rabob prachāthipatai hai kap dek læ yaowachon” [The Role of Families in the Fostering and Development of Children becoming Good Citizens in a Democratic Society], Journal of Behavioral Science 20,1 (January) : 1-18.

กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว.(2557). “บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังและพัฒนาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้กับเด็กและเยาวชน”. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 20,1(มกราคม) : 1-18.

Ministry of Education.(2001). næothāng kānčhatkān rianrū raiwichā phœmtoem nāthī phonlamuāng [Citizenship Teaching Approach], A training handout for Master teacher of History and Civic Duty Developmental Approach.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2557). แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง. เอกสารประกอบ การอบรมวิทยากรแกนนำในการพัฒนาจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง.

Ministry of Education.(2001). næothāng phatthanā čhariyatham Thai [Thai Ethical Developmental Approach], Bangkok: Department of Religious Affairs.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). แนวทางพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.

Office of the Basic Education.(2014). banthuk kāndoēnthāng ʻĀsian (Phim khrang thī 2) [The ASEAN Way (2nd ed.)], Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation Of Thailand.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2554). บันทึกการเดินทางอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Office of the Education Council.(2017). phænkān suksā hæng chāt soṇngphanhārojhoksip – soṇngphanhārojčhetsipkāo [The National Education Plan 2017-2036], Bangkok: Prikwan Graphic.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

Office of The National Economic and Social Development Board.(2012). phæn phatthanā setthakit læ sangkhom hæng chāt Phutthasakkarāt soṇngphanhārojhāsiphā - soṇngphanhārojhāsipkāo [The National Economic and Social Development Plan Year 2012 - 2016], Bangkok: n.p.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ 2555-2559. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.

Phanthumnawin, D.(2007). kān sangkhro̜ ngānwichai kīeokap khunnatham čhariyatham nai prathēt læ tāngprathēt [Meta analysis to synthesize result of parenting and youth behavior by comparing Thai studies and foreign studies], Bangkok: Moral Promotion Center.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2550). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศ และต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์คุณธรรม.

Phanthumanawin, D.(2007). næothāng kānphatthanā khunnatham čhariyatham [Ehics Development Psychology], Bangkok: Srinakharintharawirot University.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2535). แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Plaimee, K.(2010). kānphatthanā bæp wat khwāmrapphitchop tāmpha ra bo̜rom rāchowāt khō̜ng phra bāt somdet phrachaoyūhūa samrap nakrīan chan prathomsuksā pī thī sī samnakngān khēt phūnthī kānsuksā Suphan burī [The Development of Responsibility Inventory Based on The King's Royal Instruction for Prathomsuksa 4 Students in Schools Under Suphanburi Educational Service Area Office], Master of Education, Kanchanaburi Rajabhat University.

กันยา พลายมี. (2553). การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

Prapariyathada. (2016). "næothāng kānsāng khwām klahān thāng čhariyatham nai sangkhom Thai" [The way of Moral Courage in Thai Society], Journal of Graduate Studies Review Mahachulalongkornrajavidyalaya University 12, 2 (May – August): 32-48.

พระปริยัติธาดา. (2559). "แนวทางการสร้างความกล้าหาญทางจริยธรรมในสังคมไทย." วารสารบัณฑิตศึกษา ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 12, 2(พฤษภาคม – สิงหาคม) :32-48.

Rungreung, S.(2017). rūpbæp kānphatthanā phū nam sū kānsāng ræng phlak dan chœng sāngsan [Model Developing Leader to Enhance Creativity], Veridian E-Journal Silpakorn University 10,1 (January – April) : 29-46.

สมชาย รุ่งเรือง.(2560). รูปแบบการพัฒนาผู้นำสู่การสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal Silpakorn University. 10,1(มกราคม – เมษายน) : 29 - 46.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2556). พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

Thongthammachart, K., Sinthapanon, S., Thandee, D., and Bhuyothin, W. (2008). nāthī phonlamūang watthanatham læ kāndamnoēn chīwit nai sangkhom [Citizenship Subject], Bangkok: Aksorn Charoen Tat.

กระมล ทองธรรมชาติ, สุคนธ์ สินธพานนท์, ดำรง ฐานดี และวิชัย ภู่โยธิน. (2551). หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

Thungkaew, P. (2010). patchai choēng hēt dān chit laksana thī song phon to̜ phruttikam choēng chariyatham kho̜ng nakrīan chan matthayommasuksā to̜n ton [Causal Factors of Phychological Characteristics Effecting to Moral Behavior of Secondary School Students], Journal of Education Khonkaen University Graduate Studies Research 3,1 (January – March) : 80-88.

พัชรี ถุงแก้ว. (2554). “ปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตลักษณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.” วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. 3,1 (มกราคม – มีนาคม) : 80-88.

Wantaya, K.(2008). patchai thī mī phon to̜ khwāmsāmāt nai kān phưngphā ton'ēng tām lak sēttha kit phophiang nai changwat Chiang Mai [Factors affecting ability or self rellance based on sufficience economy philosophy in Chiang Mai Province], Master of Arts, Chiangmai University.

กานดาพันธุ์ วันทยะ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Wongboon, P. (2007). kānsuksā khunnalaksana fai rū fai rian kho̜ng nakrīan chuang chan thī sām rongrian yo̜sæp 'uppatham [A Study of Inquiry Learning of Junior High School third level of Joseph Upatham School], Master Project of Education., Srinakharinwirot University.

ปิลันญา วงศ์บุญ. (2550). การศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาษาต่างประเทศ

Geboers, E., Geijsel, F., Adminraal, W., & Dam, G.T. (2014). Typology of Student Citizenship. *European Journal of Education*. 49,(December) : 514-528.

Hair, J. F., Jr., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.